

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมโอสถ — ธรรมโอสถ, ยา คือ พระธรรม”

คำว่า **ธมฺมโอสถ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า **ดํ - มะ - โอ - สะ - ณะ** มาจากคำ ๒ คำ รวมกัน คือ **ธมฺม** (พระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเข้าใจสิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริง) กับคำว่า **โอสถ** (ยา, สิ่งที่กำลังโรค) แปลรวมกันโดยความหมายได้ว่า **ยาก็คือพระธรรม** ซึ่งเป็นสิ่งกำลังโรคกิเลส แปลทับศัพท์เป็น **ธรรมโอสถ** เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งมาก จะเห็นได้ว่า แต่ละคนที่ยังมีกิเลส ย่อมเป็นโรค เพราะถูกกิเลสเสียดแทงจิตใจ ทำร้ายจิตใจ ทำให้เศร้าหมองไม่บริสุทธิ์ แล้วจะรักษาโรคดังกล่าว ให้อย่างไร หมดไปได้ได้อย่างไร ถ้าไม่ใช่ด้วยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยการตั้งใจฟัง ตั้งใจศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาทในพระธรรม และผลของการได้อาศัยพระธรรม ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง คือปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกเจริญขึ้น ขัดเกลาละคลายกิเลส จนในที่สุดกิเลสที่เป็นโรคทางใจ ก็สามารถถูกดับได้เป็นลำดับขั้น ดังตัวอย่างพระอริยบุคคลในอดีต ที่ได้รับประโยชน์จากธรรมโอสถ ตามข้อความจากปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย เถรคาถา อุบาลีเถรคาถา ว่า

ท่านพระอุบาลีเถระ (พระอรหันต์ผู้เลิศในด้านทรงพระวินัย) ได้กล่าวว่า

“ชายผู้กล้าหาญถูกยาเบื่อ เขาจะเสาะแสวงหายาขนานศักดิ์สิทธิ์ที่จะแก้ยาเบื่อ รักษาชีวิตไว้ เมื่อแสวงหา ก็จะพบยาขนานศักดิ์สิทธิ์ที่แก้ยาเบื่อได้ ครั้นดื่มยานั้นแล้วก็จะสบาย เพราะรอดพ้นไปจากพิษยาเบื่อ จันใด ข้าแต่พระมหาวีระ ข้าพระองค์ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน เป็นเหมือนนรชนผู้ถูกยาเบื่อ ถูกอวิชชาบีบคั้นแล้ว ต้องแสวงหายาขนานศักดิ์สิทธิ์ คือ พระสัทธรรม เมื่อแสวงหายาขนานศักดิ์สิทธิ์ คือ พระธรรม ก็ได้พบคำสั่งสอนของพระ ศากยมุณี คำสั่งสอนนั้นล้ำเลิศกว่าโอสถทุกอย่าง บรรเทาทุกข์ (คือกิเลส) ทั้งหมดได้ ครั้นดื่มธรรมโอสถที่ถอนพิษทุกอย่างได้แล้ว ข้าพระองค์ก็สัมผัสพระนิพพาน ที่ไม่แก่ ไม่ตาย มีภาวะเยือกเย็น”

แต่ละคนก็เป็นแต่ละหนึ่ง ว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ก็ไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของสภาพ ธรรม กล่าวคือ จิต เจตสิก และ รูป ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับพิษเชื้อของกิเลส อันเป็นกิเลสที่ละเอียด ที่จะต้องถูกดับด้วยอริยมรรค (โสดาปัตติมรรค ถึงอรหัตตมรรค) ย่อมเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กิเลส ขึ้นที่กลุ่มมจิตเกิดขึ้น และถ้ามีกำลังกล้า สะสมมากขึ้น ก็สามารถล่วงเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ มีการประทุษร้ายต่อผู้อื่น เป็นต้น และเป็นที่น่าพิจารณาอีกว่า แต่ละบุคคลสะสมกิเลสมากมาย เพราะความเป็นปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลส ซึ่งได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ เมื่อได้

ศึกษาพระธรรมแล้ว ก็ค่อยๆ เห็นว่าขณะจิตที่เป็นไปในแต่ละวันนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปด้วย โลภะบ้าง โทสะบ้าง หรือ ถ้าไม่เป็นด้วยโลภะหรือโทสะ ก็เป็นไปด้วยโมหะ ตลอดเวลาที่จิตไม่เป็นไป ในการให้ทาน ไม่ได้เป็นไปในการรักษาศีล และไม่มีการอบรมเจริญปัญญา จากการฟังธรรมบ้าง สนทนาธรรมบ้าง เป็นต้น จิตก็จะเป็นอกุศลโดยส่วนใหญ่ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใดที่อกุศลจะ เกิดขึ้นเป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง อาจจะติดข้องมากๆ ก็ได้ อาจจะ โกรธมากๆ ก็ได้ เพราะยังไม่ได้ดับกิเลสนั่นเอง พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความเป็นจริงของสภาพธรรม ได้ว่าธรรมเกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยจริงๆ ไม่ได้อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น

ยาดีหรือโอสถที่ดี ที่จะรักษาหรือกำจัดโรคกิเลสได้ทุกประเภทจริงๆ คือ พระธรรมที่พระสัมมา-สัมพุทธเจ้าทรงแสดง อันเกิดจากพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์ อย่างเช่นพระภิกษุในครั้งสมัย พุทธกาล บางรูปเกิดความติดข้องเป็นอย่างมาก พอได้เข้าเฝ้าฟังพระธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยบารมีที่ตนเองได้สะสมมาทำให้ได้ประจักษ์แจ้งสภาพธรรมตามความเป็นจริง บรรลุธรรมไปตาม ลำดับจนถึงขั้นสูงสุด คือถึงความเป็นพระอรหันต์ ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น หรือบางรูปโกรธ ง่ายมาก ใครทำอะไรให้หน่อยก็โกรธ แต่พอได้ฟังพระธรรมจากพระองค์ ก็ได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม ถึงความเป็นพระอนาคามีบุคคล ดับความโกรธได้อย่างเด็ดขาด ไม่มีความโกรธทุกระดับเกิดขึ้น อีกเลย และในที่สุดแล้วก็จะบรรลุถึงความเป็นพระอรหันต์ ห่างไกลแสนไกลจากกิเลสโดยประการ ทั้งปวง นี่คือประโยชน์ที่เกิดจากการได้รับธรรมโอสถ ด้วยการตั้งใจฟังพระธรรมที่พระสัมมา-สัมพุทธเจ้าทรงแสดง ที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อการขัดเกลากิเลส จนกระทั่ง สามารถดับได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้จริงๆ ว่า **ทุกคำที่พระองค์ตรัส เป็นไปเพื่อปัญญาโดยตลอด** ดังนั้น จึงขาดการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมไม่ได้เลยจริงๆ ประโยชน์ของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อให้พระธรรมขัดเกลากิเลสอันเป็นโรคร้ายใน จิตใจของตนเองให้เบาบาง แล้วผลแห่งการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาจะทำให้ เกิดประโยชน์เกื้อกูลแก่ตนเอง เห็นโทษของกิเลสทั้งปวง มีโลภะ โทสะ โมหะเป็นต้น ตามความ เจริญขึ้นของปัญญา เพราะปัญญาเท่านั้นที่จะสามารถขัดเกลาละคลายกิเลสและดับกิเลสได้ในที่สุด.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]